

Raimo Issakainen

Vapaana omasta tahdosta

VAPAANA OMASTA TAHDOSTA

RAIMO ISSAKAINEN
VAPAANA OMASTA TAHDOSTA

© 2026 Raimo Issakainen

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Ham-
puri, Saksa

ISBN: 978-952-80-7582-0

ENSIMMÄINEN OSA

1.

Taivaalle nousee harmaata savua. Nuotion äärellä tuulen puolella istuu nainen, joka työntää tuleen verkkaisesti yksi kerrallaan roskapapereita, pahvipurkkeja ja tyhjiä valmisruokapakauksia. Välillä naisen katse kohooa savun saattelmana ylös, pääosin hän kuitenkin tuijottaa liekkejä. Tökkii katkenneen jääkiekkomailan varrella palavia puita. Ritisee ja rätisee. Hänen vaatteensa, etenkin kyynärpäistä paikattu päällystakki, ja hänen hapsottavat hiuksensa haisevat noelta, eikä haju katoaisi viikkoon.

Nuotiota lähestyy mies laiskoin askelin, suussaan tupakka. Hänen katseensa seuraa savuvanaa, se kääntyy tuulen taivuttamana kohti riutunutta pihakoivua. Missään ei näy vesisankoa. Pihamaan ruohikko kasvaa minkä kasvaa, sade kastelee jos kastelee. Läpi toukokuun maa on pysynyt korppuna kuivuudesta. Jos tuli riistäytyisi nuotiosta, se polttaisi hetkessä piha-alueen, päärakennuksen, kaksi vanhaa aittaa ja käyttämättömän ulko-huussin. Vasta kun lähimetsä olisi liekeissä, kuuluisi paloauton ujellus. Nainen istuisi varmaan vielä silloinkin nuotion äärellä.

Nainen katsoo lähestyvää miestä, enemmän käsiä kuin mitään muuta. Hieman myös askellusta. Saisiko polvivammasta jotain korvausta? Vai onko vamma lonkassa tai nilkassa, varpaankynnessä? Mulkussa ainakin on vikaa, mutta siihen tuskin

saisi Kelalta apua. Vaikka aiemmin se on kyllä toiminut turhan-
kin terhakkaasti, nainen hymähtää itsekseen. Viimeisin siitos
uinuu sisällä siskonsa vahdittavana.

”Missä ostokset?”

”Tulevat perässä.”

Nainen yrittää ottaa selvää miehen ilmeestä. Pokerinaama
se on aina ollut. Ei saa näin vuosienkaan jälkeen tarkkaa kuvaa,
mikä se on miehiään. Mutta juuri siitä syystä kiinnostanut on
aikoinaan herännyt, on ollut pakko ratkaista arvoitus. Eikä ole
tullut edelleenkään selkoa. Jos lähettää ostoksille, ei ole mitään
takuita, milloin tulee takaisin, ja kun tulee, mitä tuo mukanaan.
Tällä kertaa ei näköjään mitään. Katsoo miehen käsiä. Eivät tä-
rise, ei ole juoppoputki päällä. Mutta jossain muualla se on ai-
kaansa viettänyt kuin ruokakaupassa.

”Omin jaloinko ruoka on alkanut kulkea?”

Hänen mieleensä välähtää näky viime kesältä. Hän oli käy-
nyt katsomassa isäänsä keskussairaalaista. Ei ollut löytynyt
paikkaa hoitokodista, mutta sairaalaan olivat ottaneet nukku-
maan pariksi yöksi. Ennusteen mukaan sen jälkeen lähtisi
henki. Ei tarvinnut odottaa niin kauan. Vielä käytävällä sairaan-
hoitaja oli sanonut, että isänne on odottanut teitä aamusta
saakka. Eipä tuntunut enää odottavan, silmät pysyivät visusti
kiinni. Hän oli käynyt hakemassa paikalle saman sairaanhoi-
tan ja sanonut, että kuolleelta hän minusta näyttää. Sairaanhoi-
taja oli todennut, että niinpä näyttää, ja tarjonnut isän kiisseliä
syötäväksi, koska muuten se pitäisi heittää pois. Kiisseli vai isä?
Paluumatkalla vastaan oli tullut kadulla kulkeva laite. Kukaan

ei sitä ohjannut, itseksensä meni, pysähtyi kiltisti liikennevaloihin. Melkein olisi voinut luulla koiraksi, jos ei olisi kulkenut pyöriällä. Hän oli pysäyttänyt lähestyvän miehen ja kysynyt, mikä se on. Mies oli nimittänyt sitä ruokarobotiksi. Valo oli syttynyt vihreäksi ja robottikoira, mikä olisi sopinut paremmin nimeksi, oli jatkanut kulkuaan. Mutta eihän täälläpäin ole mitään sellaisia, sitä paitsi maksaisi varmasti maltaita kuljetuttaa ruokaa niin söpöllä laitteella. "Tuovat pakettiautolla."

"Kenen autolla? Ja ketkä tuovat?"

Mies ottaa henkoset. Paremmalta se tuntuu keuhkoissa kuin nuotion savu. Sitten hän heittää käryävän tumpin nuotioon, kaltaistensa joukkoon. Hän ei katso naista vaan pihakoi-vun oksaan ripustettua paitaa. Katselee paljon muutakin ympärillään. Autonromua, josta on enää ruosteinen kehikko jäljellä. Peltipurkkien röykkiötä. Talon kattoa, jossa kasvaa sammalta. Verhottomia ikkunoita. Raidallisia kissoja, jotka juoksevat huussin liepeillä. Ja sitten taas savuavaa nuotiota. Eikä piruil-laankaan sano mitään.

"On taas herra niin olevinaan. Tietää kaikki maailman asiat mutta mitään ei vaimolleen kerro."

Eikä äkäisen tölväisyn jälkeen huvitakaan kertoa. Antaa eukon odotuttaa, jos on noin kireällä tuulella. Mitä jos hän olisi ostanut maitopurkkien ja vihannesten alennussäkin lisäksi itselleen naisen. Tuonut kainalossaan tänne. Mennyt sellaisen kanssa joksikin aikaa sisälle. Oli niitä kaupungilla. R-kioskin ja kampaajan välissä oli entinen kampaamo, jonka verhoilla peitettyyn ikkunaan oli ilmestynyt kyltti aasialaisesta hieronnasta.

”Ei siellä älynystyröitä hierota”, oli mies baarin puolella hekotanut. Yhden hän oli käynyt juomassa, ei yhtään sen enempää.

Mies katsoo asiakseen kohentaa tulta. Hän nappaa mailan naisen kädestä ja työntelee sillä pääosin jo hiiltyneitä puita. Kipinöitä sinkoilee ympäriinsä, yksi hänen kuluneitten tennareitensa päälle. Pian hehku haihtuu eikä jää edes tummentumaa. Hän ojentaa mailan takaisin naiselle, joka ei kuitenkaan ota sitä vastaan, se jää lojumaan karheikolle.

”Mitä varten olet katkaissut mailan?”

”Sebu sen teki. Yritti lyödä sillä Roopea, mutta osui ainoastaan seinään.”

”Poikien leikkiä.”

Se on miehen käsitys kasvatuksesta. Kaikki on leikkiä, mikä ei tosissaan satuta. Ei ihme millaisia niistä on tullut. Nainen katsoo halveksien miestä, mutta vähitellen hän leppyy. Miehen kasvot ovat omaperäisen kiehtovat. Jos tulisi tuollainen kaupungilla vastaan, heti kääntäisi katseensa pois, mutta jos uskaltautuu katsomaan tarkemmin, kasvonpiirteet osoittautuvat yllättävän viehättäviksi. Sama pätee luonteeseen. Maineestaan huolimatta mies ei ole paha. Ei sinnepäinkään. Ei kai hän muuten olisi sietänyt miestä kaikki nämä vuodet, lisäksi synnyttänyt tälle liudan lapsia. Kuka sellaiseen ryhtyisi, jos toinen ei yhtään miellyttäisi.

Kumpikaan ei sano hetkeen mitään. On aika pajata yhtä kissoista, sitä joka on tullut ihmettelemään, mikä nuotiossa äsken välähti. Sormet kissan turkin sisällä on hellin kosketus,

minkä mies on pitkään aikaan kokenut. Ei hän niiden lukumäärää tiedä, pentuja tulee ja menee. Mutta ei niistä haittaakaan ole, mukava kissoja on rapsutella, etenkin nyt kun on muutenkin hyvä olla. Viimein hän päättää paljastaa osan salaisuudesta, katsoa miten eukko siihen suhtautuu.

"Ei sitä kaikkea olisi jaksanut kantaa. Ei sellaista voimamiestä olekaan."

"Mitä siinä horiset? Muovipussillinen maitoa, riisiä ja rehujaa, leipää jos on alennuksessa. Eikä tarvitse kantaa kuin bus-sipysäkille asti."

"Lisäksi kakut."

"Mitkä ihmeen kakut? Ja mitä varten muka?"

"Suklaakakku ainakin, siitähän sinä pidät. Ja vaaleanpunaisella kuorrutettua lapsille, oikein ällomakeaa, kun sormenpäällä maistelin."

"Kauppassako? Eikö tullut vartija paikalle?"

"Mistään kaupasta nyt ala juhlakakkuja ostamaan. Konditoriassa minä kävin, vai miksi sitä kutsutaan, leipomossa."

"Mitä varten sinä kävit leipomossa?"

"No kakkuja ostamassa, johan minä äsken sanoin. Etkö sinä yhtään kuuntele."

”Niin mutta minkä ihmeen vuoksi?” nainen tuhahtaa vihaisena. Mies selvästi kieroilee hänen kanssaan. Yrittää saada suutumaan, ja hyvin siinä onnistuukin. ”Kakkukahvit ajattelin tarjota.”

Nainen päättää, ettei sanoa enää mitään. Sisällä kiehuttaa niin ettei kannatakaan. Jos mies paljastaa tahallaan ainoastaan sanan kerrallaan, hän ei kysy enää mitään. Osaa hänkin tämän pelin. Sitä on pelattu yli parikymmentä vuotta. Ei ole voittaja vielä selvillä.

”Ostin myös television, kun se vanha on alkanut rätistä.”

Nainen pysyy vaiti. Painaa huulet yhä tiukemmin vastakkain. Ajattelee, että vai sillä tavoin.

”Ja lapsille pyörät, niin pääsevät välillä pois pihapiiristä.”
Nainen mulkaisee miestä, nyt lopetat tuon valehtelun.

”Tuovat tavarat pakettiautolla, jonka muuten myös ostin. Sanoin, että toinen myyjä ajaa henkilöautolla perässä, niin kuski pääsee sen kyydissä takaisin. Maksan bensat ja muut. Näin alkuunsa velaksi, mutta myöhemmin maksaisin kaiken tuplana.”

”Nyt pidät sen leipäluukkusi kiinni. Ei tuommoista jaksa kuunnella kun vatsassa kurnii niin että tekisi mieli syödä nämä hiiltyneet puut. Makkaraa et tietenkin tajunnut ostaa.”

Nainen katsoo uudemman kerran miehen käsiä, sormenpäihin on tarttunut nokea. Eivät kuitenkaan tärise.

”Jos et juonut rahoja, sitten pelasit ne.”

”Niin tein.”

”Arvasin. Mitä nyt syödään?”

”En kuitenkaan näitä rahoja”, mies sanoo ja pistää kätensä taskuun. Ottaa kuin ottaakin sieltä pari viidenkymppin seteliä, jotka hän on kauppareissulle antanut.

”Pelasin jo viime viikolla. Voitto tuli.”

”Etkä kertonut minulle mitään. Ja otit vielä minunkin rahani. Ettäs kehtasit.”

Sisältä hymyilyttää, koska satasen voisi käyttää myöhemmin johonkin muuhun, ehkä vaatteisiin, mutta ilmeensä hän pitää vakavana. Kämmenensä hän kääntää niin että mies saa pistettyä siihen käyttämättömät setelit. ”Pikkuhiluja”, mies tuntuu päästävän suupielestään.

”Mehän katsottiin lottonumerot yhdessä. Varanumero oikein.”

”Tämä olikin eri arvonta.”

”Seurakunnan järjestämä. Virsikirjanko voitit?”

”Rahaa. Eikä ollut seurakunnan arvonta. Se oli sellainen Eurojackpot.”

”Ikinä kuullutkaan. Paljon siitä sitten tuli?”

”Lähes yhdeksänkymppiä.”

Nainen katsoo jälleen rahojaan. Vähemmän kuin nämä, hän ajattelee pettyneenä.

”No ei sillä summalla kyllä pyöriä ostella, eikä pakettiautoa.

Ei taida saada edes kunnon kakkua.”

”Saa kaiken sen. Jos puhutaan miljoonista.”

Heti savuvanan havaittuaan Erkkö ei ole laskenut siitä katsetaan. Välillä tuulenpuuska on kääntänyt vanan hieman vasemmalle, sitten taas oikealle. Samalla tavoin hän on harkinnut omia valintojaan, sitä miten pystyisi luikahtamaan sisälle äidin huomaamatta. Kotona äiti joka tapauksessa on, sen savu paljastaa. Hän saisi siis hylätä toiveensa, että voisi noin vain kävellä ovesta sisälle ilman että kukaan kyselisi, miksi hän ei ole koulussa. Todennäköisesti äiti olisi nuotion äärellä, joten kannattaisi yrittää talon takaa ja toivoa että joku sisaruksista tulisi aukaisemaan ikkunan. Mutta kuka heistä olisi sisällä? Sebu näyttäisi kieltä eikä varmasti suostuisi aukaisemaan. Roope taas ei edes ymmärtäisi, miksi hän on heittänyt pikkukivellä ikkunaan. Ruuti siellä ei ainakaan olisi, koska hän ei jättäisi koulupäivää millään väliin. Ainoa mahdollisuus olisi Raita. Kahdenkymmenenviiden prosentin mahdollisuus ei ole paljon. Mutta ei toisaalta houkuttaisi yrittää oven kautta. Ja sisälle olisi joka tapauksessa päästävä, koska kamat pitäisi saada toimitettua asiakkaille.

Hän kurkkaa nurkan takaa etupihalle. Äiti on tosiaan nuotiolla heittelemässä maitopurkkeja tuleen, mutta on siellä myös isä. Sitä hän ei ole osannut ottaa huomioon. Ja se tekee valinnasta kiperän. Kumpikin on periaatteessa käsiteltävissä, äidille voisi esittää sairasta ja isältä kysyä jotain Led Zeppelinistä, mutta yhdessä he muodostavat tiukan parin.

Olisiko se enemmän vai vähemmän kuin kaksikymmentäviisi prosenttia?

Koska molemmat ovat selin ja keskittyvät katsomaan nuotiota, Erkko päättää hiipiä aivan seinän vierustaa pitkin. Ja jää kiinni viiden askeleen jälkeen.

”Minne luulet olevasi menossa!”

Selityksen pitäisi tulla nopeasti, ettei se vaikuttaisi keksityltä. Onneksi sen taidon hän osaa. Ydinkysymys kuuluu, onko isä kuulostanut humalaiselta. Ja jos on, missä määrin humalainen. Nousuhumalassa isä on leikkisi eikä ota punttia mistään. Silloin hänet saa puolelleen vitsailemalla. Sen sijaan pöhnäiselle isälle ei kannata sanoa mitään, ei ainakaan vastaan. Tuskinpa on vielä tähän aikaan laskuhumalan puolella, ja jos eilinen höyryä yhä päässä, on varmasti ehtinyt ottaa yhden tasoittavan. Joskus vinkkiä saa vaatteista. Ainakin eiliset verryttelyhousut ovat vaihtuneet ruskeisiin samettihousuihin. Eli kaiken tämän perusteella Erkko päättelee, ettei isä ainakaan pahasti ole humalassa.

”Miksi et ole koulussa?”

Kysymysvuorossa on nyt äiti. Se ei lupaa hyvää, jos he asettuvat tuolla tavoin samalle puolelle häntä vastaan ja aloittavat ristikuulustelun. Kumpaa hän yrittäisi lepytellä ensin? Hän katsoo pyöreillä silmillään äitiä.

”Viimeisellä viikolla päästään aikaisemmin. Luokissa ei pelaa ilmastointi. Pelattiin jonkin aikaa ulkona palloa...”

Erkko yrittää arvailla, onko kello miten paljon yli puolenpäivän. Kännykästä hän ei uskalla sitä tarkistaa, koska jompikumpi saattaisi havaita kotelosta, että se on upouusi. Hän vilkaisee auringon paikkaa, täytyy sen olla aika paljon.

”... ja ruokailun jälkeen rehtori sitten kuulutti, että oppilaat voivat lähteä. Opettajilla jäivät muka kokoustamaan, mutta eiköhän ne suuntaa terassille. On muuten kuuma.”

Hän heiluttelee paitansa kaulusta ja puhkuu huulillaan. Kuuma hänellä on, mutta ei välttämättä sään eikä nuotion vuoksi.

”Miksi sitten Ruuti ei ole tullut? Sebu ja Roope ovat sisällä, mutta heillä onkin lyhennetyt koulupäivät.”

Erkko napittaa äitiään silmiin. Isään päin hän ei uskalla edes vilkaista, tuntee silti tuijotuksen. On muuten tosiaan kuuma. Se selitys ei ole kuitenkaan mennyt läpi, joten on yritettävä jotain muuta.

”Niin tosiaan, tyttöillä on omaa ohjelmaa, jotain seksuaalivalistusta, mihin pojat eivät saa osallistua. Niinhän se rehtori kuuluttikin.”

”Älä puhu poika paskaa”, isä jyrähtää.

”Pinnasitko?” äiti säestää.

”No joo, mutta ei viimeisinä päivinä kuitenkaan mitään opi.”

”Oletko muka aiemmin jotain oppinut”, isä toteaa.

Erkko katsoo ihmeissään isäänsä. Ei se ole ennen herjannut hänen todistustaan, vaikka se on ollut vitosia täynnä. Lähinnä kehuskellut, miten huono oppilas on itse ollut. Toisaalta isän

ilme on juuri sellainen kuin vitsaillessa. Eikä äitikään näytä aidosti vihaiselta. Jotain kummaa on nyt tekeillä.

”Mikä rangaistus me sille keksitään?” äiti kysyy isältä.

”Täytyy harkita”, isä vastaa.

Eikä kummankaan äänenpaino ole sellainen että häntä oltaisiin pistämässä arestiin. Parikin tuntia haisevassa ulkokuu- sissa on oikeasti paha paikka. Mutta ei hän sinne ole joutu- massa, ei varmasti. Nuotiossa napsahtelee kippuralle kärventy- nyt muovi.

Hänen kuulustelunsa keskeytyy auton ääneen. Pakettiauto kääntyy pihatielle. Perässä seuraa henkilöauto, Kia, naisten va- linta. Pakettiauto kaartaa pihamaalle ja pysähtyy kymmenen metrin päähän nuotiosta. Ulos astuu mies keltainen lippalakki päässä. Henkilöautosta nousee toinen, ei ole nainen, vaikka ki- makasta äänestä voisi niin olettaa. Lausuu ämmämäisesti isän nimen. Isä kävelee vastaan ja ottaa käsiinsä naismiehen ojenta- man paperin. Sutailee siihen muovitukea vasten allekirjoituk- sensa. On sen jälkeen niin polleaa että. Viimeksi on näyttänyt samalta, kun on saanut ongittua paljain käsin parin kilon hauen.

Miehet lähtevät henkilöautolla. Pakettiauto jää pihamaalle. Mitä varten? Erkkö katsoo isäänsä, joka näyttää siltä kuin siinä ei olisi mitään ihmettelemistä.

”Miksi he jättivät pakettiauton?”

”Se on meidän?”

Mieleen välkähtää muitakin kysymyksiä, jotka hän jättää kuitenkin kysymättä, koska on joka tapauksessa hänen etunsa

Romaani Vapaana omasta tahdosta käsittelee ensisijaisesti vastakkainasettelua. Salmen ja Mäkisen perheet kohtaavat onnettomuuden mutta myös ilon merkeissä. Onnekas sattuma suosii hulttioperhettä, siinä missä murhe asettuu arvostetun perheen elämään. Lasten kautta perheet yhdistyvät sekä hyvässä että pahassa. Lopulta perheenisien on selvitettävä välinsä.

